

YURTDIŞINDAN TEMİN EDİLEN KREDİLERİN KATMA DEĞER VERGİSİ KARŐISINDAKİ DURUMU

Cemalettin TURAN

Sükrü DİLAVER

Hesap Uzmanı

Hesap Uzmanı

I - KREDİ TEMİN İŐLEMİ BİR HİZMETTİR :

KiŐiler ve / veya kurumlar arasındaki kredi verme / alma işlemlerinin bir hizmet olduğu ve bunun genellikle " finansman hizmeti " Şeklinde anıldığı bilinmektedir. Diğer taraftan finansman hizmetinin, ekonomide yaratılan katma değerin bir parçası olduğu konusu tartiŐma götürmez bir gerçektir. Finansman hizmetinin karŐılıđını teşkil eden bedelin iŐletme iktisadında "finansman gideri", "kaynak maliyeti", ekonomide "sermaye faktörünün üretimden aldığı pay", vergi hukukunda "menkul sermaye iradi" vs. gibi adlarla anılıyor olması bu gerçeği net bir Şekilde görmemizi engellememelidir.

II - KREDİ TEMİN İŐLEMİ PRENSİP OLARAK KATMA DEĞER VERGİSİNE TABİDİR :

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun (KDVK) 1 .maddesinde, Türkiye' de ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler ile yine Türkiye'de yapılan her türlü mal ve hizmet ithalatı iŐleminin KDV' ne tabi olduğu belirtilmiŐtir. 6. maddede işlemlerin Türkiye' de yapılmasının, hizmetler açısından hizmetin Türkiye' de yapılması, değerlendirilmesi veya hizmetten Türkiye' de faydalanılması anlamına geldiği hükme bağlanmıŐtır. Ayrıca 4. maddede hizmet, teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemler Şeklinde tanımlanmıŐtır.

Mevcut yasal düzenlemede, anlamı net bir Şekilde ifade edilememiŐ olması dolayısıyla yerli yerine oturtulamayan "hizmet ithali" kavramı hakkındaki süre giden tartiŐmalar bir kenara bırakılacak olursa, kanun koyucunun gerek 1. ve 4. maddedeki tanımlarla ve gerekse 6. maddede çizdiği kapsamlı çerçeveyle, "hizmet iŐlemi" adı altında olabildiğince geniş bir faaliyet alanını verginin alanı içine sokmaya çalıŐtıđı anlaşılmaktadır. KDVK'nun 1. maddesinin son iki fıkrasında yer alan hükümlerle birlikte düşünüldüğünde bu kanı daha da güçlenmektedir.⁽¹⁾

Bu çerçevede ele alındığında, finansman hizmeti Şeklinde ortaya çıkan işlemlerin katma değer vergisinin konusuna girdiği ve prensip olarak bu vergiye tabi oldukları konusunda bir Őüphe olmaması gerekir. İŐleme konu olan kredinin temin edildiği kişi veya kurumun yurtdışında veya yurtiçinde olmasının bu çerçevede bir önemi bulunmamaktadır.

III - PRENSİP OLARAK KDV 'NE TABİ OLAN KREDİ İŐLEMLERİNDEN BİR KISMI KDV'NDEN İŐTİSNA EDİLMİŞTİR :

Bir muamele vergisi olan ve bu nedenle "kredi muamelelerini " de kapsamı içine alan katma değer vergisi ölkemizde ihdas edilirken; o gün itibariyle yürürlükte olan ve esasen " kredi muamelelerinin" vergilendirilmesinde kullanılan ve yine bir muamele vergisi olan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi yürürlükten kaldırılmamıŐtır. Katma değer vergisi ile birlikte BSMV'nin de uygulanmasına devam olunacağı yönünde karar alan kanun koyucu , hem KDV'nin hem de yürürlükte bırakılan BSMV'nin kapsamına giren işlemleri, bu işlemlerin MÜKERRER VERGİLENMESİNİ ÖNLEMEK AMACIYLA KDV' den istisna etmiŐtir. (KDVK md.17/4-e) Bu amaç, KDVK' nun gerekçesinde açık bir Şekilde belirtilmiŐtir.⁽²⁾Kanun gerekçesinde ifade edilen bu amacın çok iyi irdelenmesi gerekmektedir:

i - Kanun koyucunun, KDVK'nun 1., 4. ve 6. maddelerde çizilen çerçevede her türlü kredi muamelesinin "hizmet" kavramı içinde KDV'nin kapsamına girdiğine dair bir Őüphesinin olmadığı

anlaşılmaktadır.

ii - Esasen kredi muamelelerinin vergilendirilmesi için teşkil edilmiş olan BSMV'nin yürürlükten kaldırılmayarak KDV ile birlikte uygulanacak olması nedeniyle kredi muamelelerinin maruz kalacağı MÜKERRER VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEMEK AMACIYLA, BSMV'nin kapsamına giren kredi muameleleri KDV'nden istisna edilmiştir. İstisnanın "mükerrer vergilendirmeyi önleme" amacına bağlanmış olması çok önemlidir. Burada zımnen kabul edilen düşünce şudur: Kredi muameleleri mevcut vergilendirme sistemi içinde her hal ve karda bir muamele vergisine tabi tutulmalıdır. Kredi muamelesinden ya da finansman hizmetinden yararlanan taraf (ya da duruma göre taraflar) bir vergi yüküne katlanmalıdır.⁽³⁾

Bu durumda, mükerrer vergilendirmeye yol açacak olan BSMV yürürlükten kaldırılmış olsaydı, muhtemelen KDVK 17 / 4-e deki hüküm kanunda yer almayacak BSMV kapsamındaki işlemlere de KDV uygulanacaktı.⁽³⁾

iii - KDVK md. 17/4 -e' de yer alan istisna hükmünün sadece ve sadece MÜKERRER VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME AMACINA yönelik olduğu hükmün yazılış şekli de anlaşılmaktadır. Hükmün yürürlükte olan şekli hükümetin teklif ettiği şekilden farklıdır. Hükümetin teklif ettiği metin şöyledir:

"20 (17) / 4 -e : Banka ve sigorta muamelelerine ilişkin hizmetler."

Hükümetin teklif ettiği bu metin Meclis Plan ve Bütçe Komisyonunca değiştirilerek aşağıdaki şekle sokulmuştur.

" 17 / 4 - e: Banka ve sigorta muameleleri VERGİSİ KAPSAMINA GİREN İŞLEMLER"

Madde metni kanun koyucu tarafından bu şekilde kabul edilerek, yürürlüğe konulmuştur. 3297 sayılı Kanun ile metne ilave edilen ve konumuz ile ilgili olmayan kısım hariç, metnin bu şekli halen yürürlükte dir.

"Banka ve sigorta muamelelerine ilişkin hizmetler" ibaresi ile " Banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler" ibaresi arasında çok önemli farklar vardır.

Birinci ibare çok geniş kapsamlı bir istisna çerçevesi çizdiği halde, ikinci ibare bu çerçeveyi önemli ölçüde daraltmakta ve sadece üzerinden belli bir muamele vergisi alınmakta olan işlemleri kapsamı içine alarak bu haliyle, kanun gerekçesinde ortaya konulan MÜKERRER VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME AMACINA da en uygun ifade biçimini almaktadır.

Eğer kanun koyucunun amacı, MÜKERRER VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME AMACI ötesinde ve belki de bu amacı da kapsayacak şekilde, kredi işlemlerinin de içinde yer aldığı her türlü banka ve sigorta muamelelerini vergiden istisna etmek olsaydı, o zaman kanun metninde istisna hükmü olarak şüphesiz hükümetin teklif ettiği metin (birinci ibare) yer alacaktı. Oysa amacın bu olmadığı, kredi muamelelerinde geniş kapsamlı bir istisnanın amaçlanmadığı, sadece ve sadece MÜKERRER VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME AMACINA olabileceği işlemlerin hedef alındığı, gerek hükmün tedvin tarzından ve gerekse bunun gerekçesinde ifade edilen görüşten, hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde anlaşılmaktadır.

IV - YURTDIŞINDAN TEMİN EDİLEN KREDİLERLE İLGİLİ MUAMELELER BSMV 'NİN KAPSAMINA GİRER Mİ?

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun halen yürürlükte bulunan BSMV'ne ilişkin hükümlerine göre, yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muamelelerin, BSMV' nin kapsamına dahil edilmesine imkan yoktur. Bu tür işlemlerde, mükellef pozisyonundaki kişi yada kurumlar yurtdışında mukim olduklarından ve BSMV'de sorumlu sıfatıyla vergilendirme biçimine yer verilmediğinden bunlar BSMV kapsamına girmezler.

V - YURTDIŞINDAN TEMİN EDİLEN KREDİLERLE İLGİLİ MUAMELELERİN, BSMV 'NİN

KAPSAMINA GİREN MUAMELELERLE AYNI MAHİYETTE OLMASI NEYİ İFADE EDER?

Yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muameleler ile, BSMV 'nin kapsamına giren kredi muameleleri şüphesiz genel anlamda aynı mahiyette olan işlemlerdir. Fakat KDVK 'nun 17/4 -e maddesinde yer alan istisna hükmü açısından bakıldığında bu muamelelerin aynı mahiyette muameleler olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Her şeyden önce bu tarz bir değerlendirme kanun koyucunun amacına ters düşer. Yukarıda açıklandığı üzere, kanun koyucunun gerekçede açık bir biçimde ifade edilmiş ve hükmün tedvin tarzında da tam anlamını bulmuş olan amacı, MÜKERRER VERGİLENDİRMEYİ önlemeye yönelik bir hüküm koymak olmuştur. Amacın bütün kredi muamelelerini KDV kapsamı dışında tutmak olmadığı bellidir. Durum böyle iken, üzerinde BSMV yükü taşımayan kredi muamelelerini, BSMV yükü taşıyan kredi muameleleri ile aynı kefeye koymak, ve KDV 'ne tabi tutuldukları takdirde MÜKERRER VERGİLENDİRİLMESİ söz konusu olmayacak olan bu muameleleri, sadece MÜKERRER VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME gerekçesiyle vazeden bir istisna hükmüne dayanarak KDV 'den istisna etmek, KDVK'nun hem lafzına hem de ruhuna ters düşecektir.

Bundan dolayı, yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muamelelerin, hali hazırda KDVK. MD. 17/4- e de yer alan istisna hükmünün kapsamı dışında kaldığının kabulü bir zorunluluk gibi görünmektedir.

Bu belirlemeyi yaptıktan sonra, konuyu ayrıca KDVK.md. 16 /1-a hükmü açısından da yorumlayabiliriz. KDVK. md. 16 /1-a hükmüne göre; "KDVK' na göre teslimleri vergiden istisna edilen mal ve hizmetlerin ithali vergiden müstesnadır". Bu hükme göre ilk bakışta, kanunun 17/4-e maddesinde vergiden istisna edilen kredi muameleleri ile aynı mahiyette olan yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muamelelerin de KDV' den istisna edilmesi gerektiği sonucuna kolayca ulaşılabilir. Ancak bu sonuç yanıltıcıdır. Çünkü yukarıda da açıklandığı gibi KDVK. md. 17 /4- e de yer alan istisna hükmü özel bir gerekçesi olan çok özel bir hükümdür. "Banka ve sigorta muamelelerine ilişkin hizmetler" veya "kredi muamelelerine ilişkin hizmetler" gibi genel bir ifade ile değil "Banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler" şeklinde bir ifade ile kanunda yer almıştır. Hatta bu hüküm o kadar özeldir ki, kanuna bu istisnadan vazgeçilemeyeceğine dair bir hüküm de konmuştur. (KDVK. md. 18/2)

Oysa, yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muameleler, yurtiçinde BSMV'nin kapsamına giren kredi muameleleri ile aynı mahiyette değildir. Aynı mahiyette olmanın temel ölçütü burada, bunların üzerinde bir muamele vergisi yükü olup olmadığıdır. Yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili işlemler BSMV yükü taşımadıklarına göre bunlar "17 /4- e hükmüne göre KDV' den istisna edilmiş işlem mahiyetinde bir işlem" olarak kabul edilemezler. Dolayısıyla 16/1 -a hükmünün bu işlemler için uygulanması mümkün değildir.

VI - YURTDIŞINDAN TEMİN EDİLEN KREDİLERLE İLGİLİ MUAMELELERİN KDV'NE TABİ TUTULMAMASI VERGİLEMEDE EŞİTLİK VE TARAFSIZLIK İLKESİNE AYKIRIDIR :

Vergilemede, aynı mahiyetteki işlemlerin vergi karşısında aynı esaslara tabi tutularak eşitlik ve tarafsızlığın sağlanması temel vergilendirme ilkelerinden biridir. Salt bu ilke nedeniyle, mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muamelelerin KDV' ne tabi tutulması gerekmektedir. Çünkü yurtiçinde aynı mahiyette (Bu bölümde "aynı mahiyette" nitelemesi genel anlamıyla kullanılmıştır.) olan işlemler belli bir muamele vergisi (**BSMV**) yüküne maruz kalırken, yurtdışından temin edilen kredilere ait muamelelerin BSMV' ye tabi olmamaları yanında KDV'nden de istisna edilmeleri halinde, bunlar, hiçbir muamele vergisi yükü taşımamış olacaklardır. Bu durumda, yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muameleler, yurtiçi kredi muamelelerinden daha avantajlı duruma gelecektir.⁽⁴⁾ Mevcut yasal düzenlemede yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muameleleri, yurtiçi kredilerle ilgili muameleler karşısında "muamele vergileri" yönünden daha avantajlı konuma getirilmek istendiğine dair herhangi bir hükme rastlanmamıştır. Bu nedenle, yurtiçi kredi muameleleri nasıl ki BSMV gibi bir muamele vergisi yükü taşıyorsa, yurtdışı kredi muameleleri de (BSMV kapsamı dışında olduklarından) KDV gibi bir başka muamele vergisi yükü taşımalıdır.

Diğer taraftan, yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili muamelelerin KDV' ne tabi tutulması

halinde bunların, aynı mahiyetteki (yine genel anlamda) yurtiçi kredi muamelelerinin tabi olduğu muamele vergisi (BSMV) oranından farklı bir muamele vergisi (KDV) oranı ile karşı karşıya kalacağından bahisle, bu muamelelerin, KDV'den istisna edilmesi gerektiğini söylemek, neden sonuç ilişkisinin karıştırılmasından başka bir şey değildir. KDV oranı kanunen sabit bir oran olmakla birlikte, Bakanlar Kurulu'na bu oranı çok geniş bir yelpazede artırıp-azaltma yetkisi verilmiştir. Bu çerçevede yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili işlemlere ait KDV oranını, BSMV oranı ile eşitlemek çok kolaylıkla mümkündür.

VII - SONUÇ:

Mevcut yasal düzenlemeler karşısında, yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili işlemlerin KDVK' nun 17 /4-e maddesi hükmü kapsamında değerlendirilmesine imkan yoktur. Bu nedenle bu kapsamdaki işlemler dolayısıyla katlanılan bedelin katma değer vergisine tabi tutulması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu tür muamelelerin KDV' den istisna edilebilmesi için yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç vardır.

Bu durum karşısında, Gelir İdaresinin KDVG. Seri No: 46 / A' da açıklanmış olan görüşünün isabetliliğine dair ciddi tereddütlerin uyanmış bulunduğunu ayrıca belirtmek gerekmektedir.

- (1) KDVK'nun 1. maddesinin son iki fıkrası aynen şöyledir:
Bu faaliyetlerin kanunların veya resmi makamların gösterdiği gerek üzerine yapılması, bunları yapanların hukuki statü ve kişilikleri, Türk tâbiyetinde bulunup bulunmaması, ikametgah veya işyerlerinin yahut kanuni merkez veya iş merkezlerinin Türkiye'de olup olmaması işlemlerin mahiyetini değiştirmez ve vergilendirmeye mani teşkil etmez. İthalatın kamu sektörü, özel sektör veya herhangi bir gerçek veya tüzel kişi tarafından yapılması veya herhangi bir şekil ve surette gerçekleştirilmesi, özellik taşıması vergilendirmeye tesir etmez.
- (2) 3065 Sayılı Kanun Madde Gerekçeleri:
MADDE 20 (17)
(e) bendinde; tasarıнын 62 nci (61 inci) maddesi ile yürürlükte bırakılan banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren hizmetler istisna kapsamına alınarak, bu hizmetlerin mükerrer vergilenmesi önlenmiştir.
- (3) Bu yargılara elbette, mevcut vergilendirme sisteminin mantığı içinde ulaşılmıştır. BSMV' yi yürürlükten kaldırmak ve / veya KDV' ne bütün kredi muamelelerini vergiden istisna edecek şekilde genel nitelikte bir hüküm koymak tabii ki mümkündür. Nitekim, genel nitelikteki bir hükme örnek olacak ifade tarzı, yazının bundan sonraki ili bölümünde açıklandığı gibi Hükümetin teklif ettiği ilk KDV kanun metninde yer almaktadır.
- (4) Yurtdışından temin edilen kredilerle ilgili olarak iktisadi kaygılarla muhtelif düzenlemeler yapılması, avantaj dezavantaj yaratılması elbette mümkündür. Nitekim bu konuda vergi mevzuatımızda yabancı sermayeyi özendirici birçok tedbir içeren hükümler vardır. Oysa burada mevcut yasal düzenlemede öngörülmemiş, fakat yorum ve uygulama farklılıkları neticesinde doğabilecek haksız uygulamalardan söz edilmektedir.